

מסורת הש"ס
עם הוספות

(א) [לעיל יד. וש"נ],
(ב) שם: ז. (א) תענית
כה: ר"ה כג. צ"ב פ.
(ג) [מספחה פרק ג],
(ד) [שבת כט. וש"נ],
(ה) [לקמן מג. ו] פרה
(ו) [ש"ס פ"א, ט] שם פ"ו
מ"א, ט יומא דף ב,
(ז) [ש"ע מוספות זמנים
כד. ד"ה הואיל ולפסח],
(ח) [הגהות דף כג. ט] פ"ו
מ"ד.

הגהות הב"ח

(א) גמ' מאי ארו דקס
(כדרכה וכו' שיעה והדס)
תל"מ ו"ב כס"א אינו:
(ב) תוס' ד"ה כי היכי
וכו' דלמ"ז ואת כל כלי
השרת אשר ישמרו עס:

גליון הש"ס

[ממ"ז גמרא לא מצא
ארבעת מינין יהא
יושב ובט"ל. ע' שנת 77
ק"ו ע"ב כחוס' ד"ה דתניא
וכו':] גמ' וכן בגמרא.
עיי' מ"ש לעיל בגליון דף יב
ע"א ברש"י ד"ה לאו הכה:
שם ורבא אמר לקיחה
ע"י ד"א. עיי' יומא דף מ
ע"ב ברש"י ד"ה רב ספא:

הגהות הגר"א

[א] (ור"י פבר כו'
עד לבכך) תל"מ:

תורה אור השלם

(א) וא"ש ר' ישמעאל
ועבירו קול בבל
עריהם וכו' וירושלם
לאמר צאו הקד
והביאו עלי זית ועלי
עץ שמן ועלי הדם
ועלי תמרים ועלי עץ
עבת לעשת ספת
כפתיב: [המה ת. טו]

(ב) אהן במדבר ארו
שמה והדם ועץ שמן
אשים בערב פרוש
תרהר ותאשור ויהיו:
[שעיה מא, יט]

(ג) ולקח אוזב וטבל
במים איש קהור ויהי
על האהל ועל כל
הפלים ועל הקפשות
אשר היו ועל הנגע
בעצם או בקה"ל או
במת או בקבר:
[במדבר יט, יח]

הגהות וציונים

[א] צ"ל לעשותן
(גליון: [ג] יש נוסחאות
שלא היה כתוב לפנייהם
הן ור' יהודה עד לרפנות
וכמו שהעיד החכם
אזולאי בספר שמחת
הרגל שמצא כן בש"ס
של קלף וכו' וכו' א"ש
הוספות ד"ה והביאו
(גליון: [ג] ד' תיבות
אחד מדי' מינין הללו
הוא מרש"י ואח"כ
מתחיל ריבוי חרש יהא
ובו" (כ"ה ברפ"ר) ועיי'
רש"י טובש בילקוט
מפרשים: [ד] ברפ"ר עד
כאן הוא המשך ריבוי
הקודם ומתחיל הרבוי
ותנן מסכתין בנסרים,
ועיי' הגר"ז [ב] ובהגהות
הגר"א: [ה] צ"ל
להבשר (רפ"ר):
[ו] בגמ' שלפנינו שם
איתא קתרום (ברפ"ר)
איתא וקורדום:
[ז] ברפ"ר איתא אע"ג
דה"ע הו' חוק לאגד
בלא הציצה ודו"ק:
[ח] מהר"ם (גליון):
[ט] ד"ר טעמיה כ"ל
(גליון):

לולב הגזול

פרק שלישי

סוכה

לו.

לא מצא אחד מדי' מינין הללו^א יהא יושב ובט"ל. מסוכה נמנא זה קל והדין היה מלמד חומר מתחלתו כדדרשת מה לולב הקל שאינו נוהג צלילות כצמיים יש צו חומר זה שאינו נוהג אלא צד' מינין סוכה תמורה שנוהגת צלילות כו': עלי זית ועלי עץ שמן. לאו ד' מינין

מיניה: ור"י סבר הנין דרפנות ועלי הדם ועלית תמרים ועלית עבות לסכך^ב ותנן מסכתין בנסרים. ול"ג של ארו ונהי נמי דהני נסרים מאלחד מד' מינים הם מיהו מעיקרא דדיקלא נינהו אלמנא לר"י סבז ועיקרא דדיקלא כשירין לאגדו של לולב דאי לאו הכי הוו להו כמין אחר דהא לר"י אין סוכה אלא צהכשר לולב מק"ו: סככה בנסרים של ארו גרסינן הכא: ו' מיני ארזים הם. והדס חד מינייהו צמסכת ר"ה (דף ג). ביקורי ירושלים. מנכזדי ירושלים העשירים: במינין אוגדין אותו מלמטה. נמנא אגד העליון לנוי בעלמא ולא להכשירי^ג מנוה לפיכך אינו תוספת לעזור על צל תוסף: מגדלי הושענא. אוגדי הלולבים לשון גליון ולשון הש"ס לומר לכל אומן דצבר לשון זה כגון הן דצפרק משקין (מו"ק דף ב). למגדלי אורחי ולמגדלי תנורי צחולו של מועד הא למדת שפירוש לשון זה לשון עשיה ותקון: שיירי ביה בית יד. מתחת לאגד שלא יקחנו צמקוס אגדו דקסבר אין האגד מן המנוה כרצנן דלמרי אין לר"י אגד: ד"א גהוי חציצה. צן יד להושענא ואין זו לקיחה: לא לינקוט איניש הושענא בסודרא. כשנטלו ללכת צו לא יכרוך סודר שצן כתפיו על ידו ויאתו צו הלולב: אוזב קצר. שהיו מציאין מן חטאת מעיר לעיר צשפופרת של קנים ארוכות ומנעיין אותם צהם לטוהרת טמאים ומטביל האוזב ומוה ואם היה קצר כשמניסו צמי השפופרת אינו מגיע למים צצראש השני: מספקו. מאריכו כדי ספוקו: בכוש. פלך פוז"ל צלע"ו שהנשים טוות צו: ולקח. אוזב וטבל צמים צשעת טבילה צעינן לקיחה: א"א שמע מינה שמה לקיחה. ומינה כשהוא מוה לר"י אחר צאזב מפני שאם אוחזו צספוקו הוא מנענע

כאן וכלן ואינו מכוין ומוה על הכלי: צפ"ל משפופרת לשוקת. אף האפר היו מציאין צשפופרת ומקדשין צו את המים צשוקת של אפר שכל מעשה פרה צכלי צצנים היתה^ד אם אפשר והיה נותן אפר משפופרת למים צששוקת שהאפר נותן למעלה כדלפינן צסוטה (דף טו): מים חיים אל כלי שהמים נותנין תחילה אל כלי ולא יפסיק אפר צנייהן והא דכתיב ונתן עליו מים מוקמינן (ע) לערבן ואם כשצ"ל לקדש נפל האפר משפופרת לשוקת שלא צצמתיון פסול הקידוש צדעינן ולקחו מעפר שרפת חטאת ונתן וגו' שיהא לוקח צידו ונתן: הא

להקל ותימה דהכא אין הלכה כר' יהודה דלא מכשר אלא צד' מינין דסתם מתני' צפ"ק (דף טו). כרצנן צהדלה עליה את הגפן ואת הדלעת דקמני או שקנן כשרה ו"ל דהא דקי"ל התם כרבי יהודה היינו מכה דין אחר דיליף צמה מנינו מנותר שיטנו צצל תותירו ותמן ישנו צצל תותירו מה נותר צשריפה אף חמץ צשריפה דלע"פ שאמרו לו חכמים אשם תלוי ותטאת הצא על הספק יוכיחו שהם צצל תותירו ואת אמרת צקצורה ושתק ר' יהודה אלמנא הדר ציה מההיא אע"ג דהוא שתק אף לא שתקין דלא שתק אלא מתוך צצרי עצמו צמה שאומר צמקוס אחר דנותר צקצורה צצל אף סצרינן צשריפה ואין כאן יוכיח: והביאו עלי זית. רבי יהודה הוה מוקי ליה לפנות: מאי ארו הדס כדדב"ה בר רב הונא דאמר ו' מיני ארזים הם. תימה ולרבי יהודה אמר רב דפליג עליו מאי איכא למימר דלמרי צמס' ר"ה פ' אס אינן מכירין (דף כג. ושס) ד' מיני ארזים הם אלו הן ארו וקתרוס^ה ועץ שמן וצרוש ולספרים דגרסי לעיל צפ"ק (דף יד): צרייתא דתניא כוותיה דרב סוכה צנסרים שאין צהן ארבעה צצרי הכל כשרה ול"ג של ארו ניחא דצצרייתא דהכא תניא כוותיה דשמואל ולא חשיב לה רב עיקר: כ"י היכי ד"א ליהוי חציצה. דקסבר רצה מין צמינו חוץ' אף נמי משום דמספקא ליה כדמוכח פרק צהמה המקשה (חולין דף ע. ושס) כרכמו לחותו והוליתמו מהו דמפרש ר"ת היינו נקצה שנולה עמו וקרי לה לחותו כדלשכתן פרק כל הצבר (עס דף קד). אין לי אלא צחלב צמו צחלב לחותו הגדולה מנין והא דלמרי פ"ק דצבורות (דף ט. ושס) גצי תמורה שלא צצכרה וילדה שני זכרים ורבנן לימא קסצרי מקלת רחס מקדש דאי כוליה רחס מקדש נהי ד"א ללמנא חציצה מיהא איכא אמר רב חשי מין צמינו אינו חוץ' התם הוא דפשיטא לן משום דאיכא מקלת רחס צלא חציצה ואע"ג דהכא נמי^ו הו' חוץ' לאגד ומקלתה צלא חציצה וקא קפיד רצה דלמנא לידה

שאלוב ש"מ נסרין של דקל מין לולב הן ואסיקנא נמי ארו מין הדס הוא. ר' מאיר אומר אפי' במשיחה אוגרין. תניא אמר ר' מאיר מעשה ביקורי ירושלים שהיו אוגרין אותו בגימוניות של זהב אמרו לו במינו היו אוגרין אותו מלמטה. אמר רבה למגדלי הושענא דבי ריש גלותא שיריו בלולב בית יד כלומר קצה הלולב הנאגד עם ההדס הניחוחו בלא אגד כי היכי דלא ליהוי חציצה. רבא אמר כל לנאותו אינו חוצץ מין צמינו הוא. אמר רבה לא לינקוט איניש לולבא בסודרא דבעינא ולקיחה [תמה] וליכא. רבא אמר לקיחה [ע"י דבר אחר] שמה לקיחה. מהא דתנן בפרה פ"ב האוזב הקצר מספקו בחוט או בכוש טובל ומעלה ואוחז באוזב ומוה ר' יהודה ור"ש אומרים כשם שהיה באוזב כך טבילה באוזב פ"י אליבא דת"ק דפליג עלייהו אמאי קא שרי ולקח אוזב וטבל במים כתיב כו' וזה לא לקח אלא בחוט ובכוש שוות בו הנשים נקוד כוש אלא ש"מ לקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה. ודחינן דלמא שאני חוט וכוש דכיון דחבריה לאוזב כאוזב דמי ולא דמי לסודר דלא חבירה ללולב. אלא מהא דתנן בפרה פ"ו נפל הקידוש משפופרת על השוקת פסול ודייקין

עין משפט
גר מצוה

רבינו הנגאל

שבולוב ש"מ נסרין של דקל מין לולב הן ואסיקנא נמי ארו מין הדס הוא. ר' מאיר אומר אפי' במשיחה אוגרין. תניא אמר ר' מאיר מעשה ביקורי ירושלים שהיו אוגרין אותו בגימוניות של זהב אמרו לו במינו היו אוגרין אותו מלמטה. אמר רבה למגדלי הושענא דבי ריש גלותא שיריו בלולב בית יד כלומר קצה הלולב הנאגד עם ההדס הניחוחו בלא אגד כי היכי דלא ליהוי חציצה. רבא אמר כל לנאותו אינו חוצץ מין צמינו הוא. אמר רבה לא לינקוט איניש לולבא בסודרא דבעינא ולקיחה [תמה] וליכא. רבא אמר לקיחה [ע"י דבר אחר] שמה לקיחה. מהא דתנן בפרה פ"ב האוזב הקצר מספקו בחוט או בכוש טובל ומעלה ואוחז באוזב ומוה ר' יהודה ור"ש אומרים כשם שהיה באוזב כך טבילה באוזב פ"י אליבא דת"ק דפליג עלייהו אמאי קא שרי ולקח אוזב וטבל במים כתיב כו' וזה לא לקח אלא בחוט ובכוש שוות בו הנשים נקוד כוש אלא ש"מ לקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה. ודחינן דלמא שאני חוט וכוש דכיון דחבריה לאוזב כאוזב דמי ולא דמי לסודר דלא חבירה ללולב. אלא מהא דתנן בפרה פ"ו נפל הקידוש משפופרת על השוקת פסול ודייקין

עין משפט
גר מצוה

ליקוטי רש"י

ומורה רבי מאיר. צין שיש צהן ארבעה צין שאין צהן ארבעה [לעיל יד.]: צכל אלו שהוא פוסל צהן ואשש צהן ד' נמי קאי [לעיל יז.]. שאם יש בין צבסר צנפר כו'. ולקמן (דף יח.) מוקי לה צסוכה צת שמונה אמות מנומנמות דכי יהיב נסר ופסל עד למעשה מהאי גיסא וחזר ומתחיל מלדה השני ונותן נסר תחלה ואח"כ פסל כמו כן עד למעשה הו' להו שני פסלים צלמעו הן של שמונה טפחים ואיכא הכשר סוכה ונסרים שנה לא פסלי לה דלמרינן דופן עקומה עד הפסלים האמצעיים. פס"ל פסולת גזון ויקב דהוא סכך כשר וכו' [לעיל יד.].

לעזי רש"י

פוז"ל. פירוש כוש, פלך, קנה שעליו נכרכים חוטי המזר או הפסקת העוים.

לעזי רש"י

פוז"ל. פירוש כוש, פלך, קנה שעליו נכרכים חוטי המזר או הפסקת העוים.

אמאי

ועבד משום מעלה: [וע"ע תוספות הגיה"כ. ד"ה שפופרת ותוספות יומא ב. ד"ה שכל ותוספות חולין ט: ד"ה טמאה]